

Till:**Miljödepartementet**

christoffer.sheats@regeringskansliet.se

emma.m.sjoberg@regeringskansliet.se

m.rattssekretariatet@regeringskansliet.se

SBMIs yttrande avseende Miljödepartementets remiss: "Regeringsprövning av kalkstenstäcker i undantagsfall"

SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri är branschorganisationen för producenter och leverantörer av bergmaterial samt branschens underleverantörer. Årligen produceras och levereras ca 100 miljoner ton bergmaterial i Sverige. Föreningen samlar över ca 90 % av den svenska bergmaterialindustrin.

Sammanfattning

SBMI ingår inte i sändlistan för den rubricerade remissen. SBMI väljer ändå att svara på remissen mot bakgrund av att SBMIs medlemmar genomgår huvuddelen av de prövningar av täktillstånd som sker enligt miljöbalken.

SBMI tillför inte några synpunkter kring detaljer i remisstexten, eller kring detaljer i de förändringar i MB som föreslås, utan endast kommentarer kring åtgärderna på övergripande nivå.

SBMI tillstyrker förslagen i remissen mot bakgrund av de enorma konsekvenser det skulle innebära för hela samhället och näringslivet om cementproduktionen i Slite plötsligt skulle upphöra.

SBMI vill i sammanhanget betona behovet av att åtgärda miljöprövningsprocessen i stort. Cementkrisen belyser tydligt behovet av att miljötillståndsprocessen behöver förbättras.

SBMI föreslår att tilläggsdirektivet (M2021:57) till miljöprövningsutredningen återkallas. Att i ljuset av cementafallet prioritera att lägga skattemedel på att utreda hur tidsbegränsning av tillstånd och omprövning av tillstånd kan bli effektiva verktyg för att nå klimatmålen är inte konstruktivt.

Angeläget att vidta åtgärder för att undvika krisläge

Cementkrisen som uppstår om Cementa inte kan fortsätta leverera cement från Slite är mycket allvarlig för SBMIs medlemmar, och för hela samhället. Ca 12% (SGU rapport: "Grus, sand och krossberg 2019") av allt bergmaterial som produceras i Sverige används till betong, vilket innebär att om leveransen av Cement från Slite upphör så skulle det få en direkt påverkan på försäljningsvolymerna. Men krisen skulle drabba branschen betydligt djupare och bredare än så, då följdverkningarna skulle drabba ALLT byggande i samhället, såsom vägbyggen, järnvägsbyggen, husbyggen och renoveringsarbeten. Just nu pågår utredningsarbeten i många företag kring hur företagen kommer att påverkas om Cementa inte kommer att kunna producera cement i Slite från och med sommaren 2022, och ännu har många sannolikt inte insett allvaret, men det är tydligt att det är ett fullskaligt krisläge som står för dörren, med varsel, stopp i samhällsbyggnadsprojekt, och konkurser.

SBMI ser därför tydligt att det är mycket angeläget att vidta åtgärder för att lösa situationen kring samhällets cementförsörjning.

Oförutsägbara tillståndprocesser är vardag i täktbranschen

SBMIs medlemmar har löpande ett stort antal (över ca 100 årligen) täktillståndsprövningar som på många sätt liknar de som Cementa har. Årligen handläggs ett stort antal tillståndsärenden av stor betydelse för samhällsutvecklingen hos olika tillståndsgivande myndigheter. Utan att kommentera detaljerna i prövningen eller juridiken kring just detta fall konstateras att flera av de faktorer som bidragit till att Cementas tillståndsansökan hamnat i den situation som uppstått, inträffar på löpande band även i andra täktärenden. Effekterna av detta blir att den regionala försörjningen av bergmaterial begränsas, vilket medför att såväl kostnader som CO₂-utsläpp ökar.

Miljö tillståndprocessen präglas idag av långa beslutstider, omfattande utredningsböroda, oförutsägbarhet, rättsosäkra tolkningar och krav från myndigheter som uppträder som parter i tillståndsprövningar. Samtidigt har miljöprövningsprocesserna fått allt större betydelse och mer omfattande konsekvenser då både naturskyddsbestämmelser och vattenförvaltningsbestämmelser kommit att styra tillåtligheten för många verksamheter. Dagens tillståndsgivning präglas av otydlighet och är därför inte rättssäker.

Det finns ett stort behov av att se över processen för verksamhetstillstånd

För att Sverige ska ha en chans att klara klimatomställningen, och fortsatt vara en attraktiv miljö för företagande och investeringar behövs en radikal förbättring av processen för verksamhetstillstånd. Oförutsägbarheten i dessa processer utgör ett av de största hindren för industrins utveckling, inte minst hotar den utvecklingen mot ökad hållbarhet. En robust och balanserad avvägning behöver ske mellan konsekvenser där man tydligt beaktar klimataspekten, näringsaspekten och samhällseffekter.

SBMI och bergmaterialindustrin är en av de 22 branscher som tagit fram färdplaner för branschens utveckling till fossilfri konkurrenskraft. En essentiell förutsättning för genomförandet av bergmaterialindustrins färdplan är att vi har väl fungerande processer för verksamhetstillstånd, och att villkoren i dessa tillstånd verkar för samhällets klimatomställning och utveckling till ökade cirkulära materialflöden. Idag är det alltför vanligt att miljölagstiftningen utgör hinder för den gröna omställningen och den cirkulära ekonomin. Processen för verksamhetstillstånd behöver förbättras.

Det är anmärkningsvärt att Regeringen nu tvingas införa specialriktade specialregler i MB avseende en verksamhet som bedrivits i 100 år, och som omprövas, och SBMI anser att det vore än mer anmärkningsvärt att vidta dessa åtgärder om man inte också **samtidigt horisontellt ser över processen för verksamhetstillstånd** och tillser att en liknande situation inte behöver inträffa igen.

Återkalla miljöprövningsutredningens tilläggsdirektiv

Under sommaren har den pågående miljöprövningsutredningen (M 2020:06) genom ett tilläggsdirektiv (M2021:57) fått i uppdrag att ta fram förslag på hur tidsbegränsning av tillstånd och omprövning av tillstånd kan bli effektiva medel för att säkerställa att verksamheter och åtgärder bedrivs med moderna miljövillkor i syfte att nå miljö- och klimatmålen. Det vittnar om en oförståelse för företagens villkor hos uppdragsgivaren. Omställningen till fossilfri produktion kräver ofta stora investeringar med långa återbetalningstider. Korta tillståndstider med alltför detaljerade villkor missgynnar långsiktiga innovativa investeringar. För att främja klimatomställningen behövs långa, eller tidsobegränsade tillstånd med flexibla villkor som främjar utveckling och klimatinvesteringar.

SBMI föreslår att detta tilläggsdirektiv återkallas för att inte slösa skattemedel och företagsresurser på att utreda detta kontraproduktiva förslag och för att inte hämma det i övrigt i många delar konstruktiva och viktiga arbete miljöprövningsutredningen gör.

För att främja klimatomställningen behövs långa-, och i många fall även tidsobegränsade tillstånd med flexibla villkor som främjar utveckling och klimatinvesteringar. SBMI erinrar om att det redan idag utifrån vad som anges i miljöbalken är fullt möjligt att reglera om tidsobegränsade verksamhetstillstånd.

SBMI anser att industrins klimatomställning inte kan drivas framåt av detaljerade tillståndsvillkor utformade av handläggare på tillståndsgivande myndigheter. SBMI förespråkar istället att drivkraften ska komma från innovationer från de mest kompetenta utvecklarna i våra mest nytänkande företag. Dessa måste främjas och inspireras av investeringar och långsiktiga planeringsmöjligheter.

Spannet mellan att i ena instansen medge tillstånd, till att i nästa instans konstatera att ansökan hela tiden varit undermålig, är enormt. Detta bidrar till att en krissituation som denna nästan helt utan framförhållning eller förutsägbarhet kan uppstå.

Konkreta förbättringsförslag för processen för verksamhetstillstånd

- Ändra miljöbalkens processuella regler för att förtydliga vilka olika roller som sökande, berörda myndigheter och domstolen har. Låt domstolen få större ansvar för att utreda och processleda prövningen. De myndigheter som deltar ska fungera som expertstöd till domstolen och inte som motparter i en rättsprocess. Möjliggör godkännande av MKB tidigt i processen.
- Ändra miljöbalken så att befintliga verksamheter som huvudregel ska prövas genom ändringstillstånd.
- Gör en översyn av miljöbalkens materiella bestämmelser i syfte att åstadkomma en mer ändamålsenlig och fokuserad prövning som tar sikte på de huvudsakliga miljöfrågorna och inte detaljer, med bättre rättssäkerhet och förutsägbarhet för sökanden.
- Satsa på att myndigheterna bygger upp god teknisk och miljömässig kunskap om industrins verksamheter.
- Ge mark- och miljödomstolarna mer resurser för att öka antalet domare med teknisk kompetens.
- Säkerställ att intresset av samhällsnytta och hållbar utveckling tillvaratas bättre i prövningen.
- Se över myndigheternas instruktioner och anslag. Regeringen måste tydliggöra för miljömyndigheterna att deras roll inte enbart är att skydda miljön utan också att stödja hållbar tillväxt och industrins utveckling.

/

SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri genom vd Mårten Sohlman
Tel: 070-676 98 99
Mail: marten.sohlman@sbmi.se